

геръ)—24; въ Гьотенденъ, Ваймаръ, Каселъ, Цюрихъ (Зайделъ) и т. н.

Азъ искамъ тукъ да се спра на една погрѣшна теория за това: кому принадлежи идеята за трудовото училище, кой има повече интересъ отъ реформиране на съврѣменната училищна реформа въ духа на трудовото училище.

Погрѣшно е твърдѣнието, че единствена работническата класа има нужда отъ трудови училища и че единствена тя е, която вписа въ програмата на своитѣ борби тая реформа. Фактътъ, че тия училища никнатъ и се организиратъ на почвата на днешното общество, показва, че нуждата отъ училищни реформи въ духа на трудовото обучение не е безразлично и за буржуазията и за това съ такъвъ устрѣмъ и готовностъ съврѣменната държава подема реформата. Съврѣменното все по-засилващото се економическо развитие има нужда отъ квалифициранъ ржченъ трудъ, защото сръчниятъ, ловкиятъ работникъ е по-интелегентенъ, слѣдователно по-производителенъ.

Отъ друга страна и работническата класа има голѣмъ интересъ отъ такава училищна реформа, защото тя революционизира съзнанието на работника, прави го по-годенъ за борба, издига го духовно, подгатвя го къмъ голѣмитѣ обществени промѣни. Това се потвърждава отъ условията на руската революция, кждѣто още на другия день прѣдприеха съ трескавична бързина училищни реформи, защото новото общество изискваше нова психология и възпитание у маситѣ: революцията и новото общество могатъ да бждатъ компрометирани, ако тѣ бждатъ доградени съ корумпираниѣ елементи на стария царистически режимъ, въ който бѣха на широко култивирани маредерството, рушветчилъка и всички недъзи на една имперска олигархия. Въ Русия имаше до прѣди революцията опити съ нови училища, като онова на великия Толстой въ Ясная-Поляна. Основателитѣ на тия училища не бѣха социялисти, нито болшевици, ала такива училища бѣха запазени отъ новото общество. Искамъ да кажа, че въ организацията на трудовото училище сж еднакво заинтересовани всички обществени класи. Не е въпросътъ тукъ за понятията и класовото възпитание, давано чрѣзъ тия училища не бѣха соцеалисти, нито болшевици, ала такива училища бѣха запазени отъ новото общество. Искамъ да каже, че въ организацията на трудовото училище сж еднакво наинтересовани всички обществени класи. Не е въпросътъ тукъ за понятията и класовото възпитание, давано чрѣзъ тия училища, а по-важното, е че се създаватъ и готвятъ хора за живота годни за работа, прѣди всичко, а ако щѣте и за борба.